

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen: www.kb.dk

Musik i "Skåret" – *Katalog af Fuzzy*

Det Kongelige Bibliotek har bestilt et „årsværk“ af komponisten Fuzzy, som hver dag kl. 13:00-13:03 lyder i „Skåret“ - bibliotekets nye store atrium i Diamanten. Et permanent 12-kanals højttalerorkester er installeret i balkonernes lofter og hver kanal er edb-programmeret med sin stemme. Komponisten og pianisten Fuzzy, med det borgerlige navn Jens Wilhelm Petersen, har taget inspiration fra 52 perler fra bibliotekets samlinger: f. eks. et illumineret middelalder-håndskrift, en Bach-node, et moderne fotografi eller et japansk, illustreret digt om havets velsignelser. Fuzzy kalder værket *Katalog*. Hver uge lyder et nyt værk i Skåret. Tanken med dette værk er at erindre om musikkens tilstedeværelse i bibliotekets samlinger og i koncertsalen. Og også at formidle kendskab til samlingernes indhold. Der er derfor, i tilknytning til musikprojektet, trykt en serie postkort med 32 af motiverne. Og der er udarbejdet en „plakatavis“ med tekster om musikken, om komponisten og om bibliotekets historie og samlinger. Plakaten kan lige som kortene købes i GAD's boghandel i Diamanten. Den nye kunstneriske udsmykning *Musik i Skåret* blev indviet 10. januar. Hermed er visionen, som tog afsæt i to grundlæggende ideer, realiseret. Den ene del af visionen bestod af ideen om at skabe en dynamisk

årskomposition i Diamanten, til afspilning på samme tid hver dag året rundt. Den anden idé var at installere et permanent computerstyret højttalerorkester i Skåret til elektroakustisk musik – en form for elektronisk koncertsal.

Mange har medvirket til at gennemføre projektet. År 2000-Fonden har finansieret den største del.

Lyskunst på havnefronten

Billedkunstneren Kirsten Lockenwitz har skabt en unik lysskulptur på kajpladsen foran Den Sorte Diamant. Lyskunsten, som har fået navnet *Discrimination*, er skabt så den ikke alene giver en lysmæssig billedgivning af de væsentlige linier i den smukke bygning. Værket er også i harmoni med havnens særlige miljø. Udsmykningen består af over 300 meter fiberlysledere nedlagt i en rustfri stålskinne og dækket af klare acryllister lagt i silicone. Kunstværket er skænket til Det Kongelige Bibliotek af Statens Kunstfond.

Biografier – 6 foredrag i Den Sorte Diamant

Biografier er en særdeles populære litterær genre. Det er baggrunden for Det Kongelige Biblioteks foredragsrække i foråret 2002 om en stribe danske personligheder så som Karen Blixen, Jens Otto Krag, Herman Bang, Natalie Zahle, Peter P. Rohde og Ghita Nørby. Fælles for de seks udvalgte personer er, at de har sat sig så markante spor for eftertiden, at de har vakt samtidens eller eftertidens nysgerrighed og er blevet biograferet. Foredragsrækken løber af stablen på onsdage og startede i januar måned. Sidste arrangement, der har overskriften *Ghita Nørby – Den søde pige der frigjorde sig*, afholdes den 10. april. Her er Ghita Nørby i samtale med Niels Birger Wamberg.

Forårets musiktilbud i Dronningesalen
Forårets koncertrække i Diamanten åbnede fredag d. 1. februar med Carl Nielsen-sange med sopranen Inger Dam-Jensen og barytonen Morten Ernst Lassen. Forårets øvrige tilbud bød bl.a. på Cikada Strygekvarteret og elektronik, Schubert fortolket af David Geringas og Zapolski Kvarteret samt unge talenter præsenteret af Jytte Abildstrøm.

Udstillingskoncerter

Ved forårets tre udstillingskoncerter – tilrettelagt af Det Kongelige Biblioteks Musikafdeling – var, og er der mulighed for at orientere sig i mellemkrigstidens musikliv, der var præget af mangfoldighed og trang til nyt. Komponisten Knudåge Riisager var inspireret af fransk kultur, og ved den første af udstillingskoncerterne kunne man bl.a. høre den norske trompetist Ole Edvard Antonsen og Radio Underholdnings Orkestret i Riisagers Trompetconcertino. Andre komponister fra mellemkrigstiden interesserede sig for Béla Bartók og hans arbejde med folkemusikken. Særlig Vagn Holmboe er eksponent for denne retning, men også Herman D. Koppel modtog inspiration fra det østeuropæiske. Man kan opleve komponisternes klaverkoncerter nr. 1 med Ulrich Stærk akkompagneret af Radio Underholdnings Orkestret lørdag den 25. maj. Endelig spiller musikere fra ATHELAS mellemkrigsværker for blæsere tirsdag den 30. april af Jørgen Bentzon, Finn Høffding og Paul Hindemith.

Carl Nielsens *Maskarade* på tre sprog

Som del af Carl Nielsen Udgavens arbejde er Danmarks nationalopera *Maskarade* færdigudgivet. Ved udgangen af 2001 er *Maskarade*-projektet afsluttet, og resultatet foreligger i form af mere end 2.300 tæt-

trykte tekst- og nodesider. Fire versioner af værket er der skabt til brug for forskere, musikere, sangere og studerende. Den samlede udgivelse består af to komplette partiturer, hvert i tre bind, med operatekst på henholdsvis dansk/tysk og dansk/engelsk, to klaverpartiturer, også i to sprogversioner samt et videnskabeligt kommentarbind, som udelukkende findes på engelsk. I alt ni bind. Bag udgivelsen ligger minutios granskning af samtlige kilder til værket og en omfattende udredning af de komplicerede omstændigheder i forbindelse med værkets forskellige versioner i Carl Nielsens levetid. Kulturministeriets tips- og lottomidler og Carl Nielsen og Anne Marie-Carl Nielsens Legat finansierer det løbende arbejde, Carlsbergfondet har bekostet trykningen af de ni bind. Alverdens dirigenter kan nu tage fat på at indstudere Danmarks nationalopera fra det 20. århundrede.

Fuldmåneaftener

I 2002 er der taget hul på en ny række af tankevækkende og eventyrlige *Fuldmåneaftener*, som byder på mangeartede kulturelle arrangementer – spændende fra højtlesning af H.C. Andersens tekster til foredrag om at gennemføre en tur på ski til Sydpolen. Lørdag den 20. april er der koncert i Dronningesalen under overskriften *Det ny tonefilmsorkester*. Det bliver en aften med Kai Normann Andersen, hvis nodearkiv befinder sig i Musikafdelingen. Filmen *Karen Blixen – storyteller* vises den 27. maj i Dronningesalen. Der er introduktion og efterfølgende diskussion ved Christian Braad Thomsen.

International resolution om bevaring af digital kulturarv

I UNESCO-regi er en resolution vedtaget, som opfordrer medlemslandene til at tage de

nødvendige skridt for at sikre bevaringen af verdens digitale kulturarv. Resolutionen blev fremsat i slutningen af 2001 af Holland med støtte fra bl.a. Danmark. Forslag til resolution var forberedt af The Conference of Directors of National Libraries (CDNL), og fremlagt på UNESCO's 31. general-konference i oktober 2001. Baggrunden for at vedtage resolutionen er, at mange af verdens kulturelle, uddannelsesmæssige og videnskabelige produkter i stigende grad produceres, distribueres og formidles i digital form, og at digital information er udsat for fysisk at forsvinde i sig selv eller at adgangen forhindres gennem teknisk forældelse.

Tycho Brahe på nettet

I tilknytning til Ole Rømer Museets udstilling om Tycho Brahe *Tycho Brahes mange ansigter*, har Håndskriftafdelingen lagt uddrag af to manuskripter på nettet. Det drejer sig om Tycho Brahes håndskrift *Observationes planetarum* fra 1596, dels om *Elixyr Tychonis*, ligeledes fra det 16. århundrede. Det første håndskrift er en af Tycho Brahes mange observationsprotokoller, der indeholder de astronomiske observationer, som Tycho Brahe og hans medhjælpere foretog fra 1563, da han var 16 år, til hans død i 1601. De gengivne sider (127 recto-137 recto) findes i det bind, der omfatter tiden fra 1. januar 1596 til 20. oktober 1597. Det andet håndskrift er en samling af recepter på medicin fra Christian IV's tid. De gengivne sider (23-25) indeholder en dansk version af Tycho Brahes middel mod pest og andre epidemiske sygdomme. De elektroniske manuskripter findes via adressen: www.kb.dk/elib/mss/

Elektroniske noder på nettet

Ti sonater for tværfløjte og basso continuo af Morten Ræhs (1702-1766), komponerende

stadsmusiker, er lagt på nettet. Det samme er Joachim Andersens (1847-1909) trykte noder i førsteudgaver, som findes i Musikafdelingens samlinger. De elektroniske noder kan findes via adressen: www.kb.dk/elib/noder/

Bibliografi om samarbejde og modstand under den tyske besættelse

Det er den første bibliografi, der systematisk søger at samle mere end 50 års udgivelser om Danmark under den tyske besættelse i sin helhed. I alt over 8.600 poster. Værket er udarbejdet af forskningschef på Det Kongelige Bibliotek, John T. Lauridsen. Bibliografien *Samarbejde og modstand* rummer en systematisk registrering af litteraturen om Danmarks besættelse 1940-45. Det er litteraturen taget i bredeste forstand, skønlitteratur, digte, noveller, populærvidenskab, erindringer, videnskabelige afhandlinger, skolebøger, domssamlinger, m.m. Emnet er besættelsesårene i deres helhed, såvel dagligdag, som politiske forhold nationalt og lokalt, som samarbejde og modstandskamp i alle former. Sømænd i allieret tjeneste, frikorpsfolk på østfronten, fanger i tyske koncentrationslejre for eksempel.

Tillige er registreret dokumentar- og spillefilm om besættelsestiden.

Der er lagt særlig vægt på at registrere diskussionerne i efterkrigstiden om besættelsestid og retsopgør. Endvidere er medtaget alle trykte domme i forbindelse med retsopgøret fra *Ugeskrift for Retsvæsen* og *Højesteretstidende* med navn på den dømte, forbrydelsens art og udmålt straf.

Samarbejde og modstand er udarbejdet på grundlag af en gennemgang af bogfortegnelser, tidsskriftsindeks'er, Dansk Historisk Bibliografi, andre fag- og lokalbibliografier samt over 100 tidsskrifter.

Bogen er forsynet med person- og stedregister. Bibliografien føres løbende ajour.

Biografi over Jens Otto Krag 1914-78

Den 7. februar udkom anden del af Bo Lidegaards biografi over Jens Otto Krag – manden der om nogen kom til at tegne det moderne Danmark. På baggrund af et enestående kildemateriale, herunder Krag's hidtidigt båndlagte personlige dagbøger, afsluttes her det rigt facetterede portræt af politikeren og mennesket Jens Otto Krag og af de år, hvor han øvede afgørende indflydelse på opbygningen af den danske velfærdsstat og på Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde.

I biografens første del, der udkom i november 2001, skildres mellemkrigstiden og besættelsen sammen med oprindelsen til de sociale og økonomiske visioner, der blev styrende for dansk politik efter krigen, set med den unge socialdemokratis øjne. Samtidig behandles Danmarks stadigt mere aktive udenrigspolitik både i forhold til Norden og Europa og i den vanskelige balancegang mellem Øst og Vest.

I den anden og sidste del, som dækker perioden fra Krag blev statsminister i 1962 til hans død i 1978, kastes nyt lys over den indenrigspolitiske udvikling og over Krag's optræden på den internationale scene og i europapolitikken frem til hans overraskende afgang som statsminister efter EF-folkeafstemningen den 2. oktober 1972. Samtidig beskrives Krag's personlige udvikling og gradvise nedslidning, politisk og menneskeligt.

Værket, som er udarbejdet med støtte fra Velux Fonden, er blevet til på Det Kongelige Bibliotek, som historikeren Bo Lidegaard har været knyttet til siden sommeren 2000.

Note:

Lidegaard, Bo: *Jens Otto Krag* Gyldedal. 2001-

2002. 2 bd. Ill. ISBN 8700496863, 8702006014. Pris pr. bd.: Kr. 399,-)

Småtryksperiodica i stor skala

Kort før jul 2001 udsendte Det Kongelige Bibliotek nationalbibliografien *Dansk Periodicafortegnelse II: Småtryksperiodica*, udarbejdet af bibliotekets Danske Afdeling. Bibliografien er en fortegnelse over ikke mindre end 19.000 periodica, d.v.s. tidsskrifter, blade regnskaber, årbøger og beretninger, som udsendes af institutioner, foreninger og andre korporationer. De fleste titler opfylder ikke kriterierne for at blive optaget i hovedfortegnelsen *Dansk Periodicafortegnelse*, hovedsagelig på grund af deres lokale karakter og målgruppe. "Småtrykkene", store såvel som små, giver imidlertid et billede af alle facetter af det danske samfund, og det er ud fra dén tanke, at Det Kongelige Bibliotek i 1902 oprettede en småtryks-samling af tryk, ordnet efter proveniens, udgivet af institutioner af alle slags, der omhandler institutionernes aktuelle og interne forhold. *Dansk Periodicafortegnelse II* er en del af nationalbibliografien og omfatter småtryksperiodica tilbage til 1960. Fortegnelsen er en guldgrube for lokalhistorikere, slægtsforskere, etnologer, erhvervshistorikere og andre, der beskæftiger sig med kultur- og Danmarkshistorie i det 20. og 21. århundrede. Bibliografien bliver løbende ajourført i Det Kongelige Biblioteks online katalog REX.

Udstillinger

Skriftens forvandlinger

Skriften er en af de største opfindelser mennesker har gjort – måske den mest betydningsfulde overhovedet. Med skriften bliver samtale hen over rum og tid mulig.

Skriften giver den enkelte adgang til at meddele sig. Sætte sine anmærkninger i historien, der inden skriftsprogets opfindelse alene bestod af ikke-sproglige vidnesbyrd. *Orientalisk og Judaistisk Afdeling* arrangerer i foråret 2002 en udstilling om skriften som kommunikationsmiddel og som ornament, med hovedvægten på dens asiatiske, mellemøstlige og nordøstafrikanske oprindelser. *Skriftens Forvandlinger* kan opleves i Rotunden i perioden 22. februar til 25. maj 2002.

Anders Petersen: Uden længsel - intet billede

Med denne udstilling i *Det Nationale Fotomuseum* er det første gang den verdenskendte svenske dokumentar fotograf Anders Petersen udstiller i Danmark. Han blev tidligt kendt for sine foruroligende og intime fotografier af stamgæsterne på Café Lehmitz et sted i 1960'ernes Hamburg. Allerede her viste han sine evner til at give det psykologiske møde mellem mennesker en visuel form. Siden har han uddybet og forfinet denne evne og kommer i sine billeder af mennesker bag om masken. Udstillingen blander gamle fotografier med helt nye og friske optagelser fra bl.a. Japan. Men lokaliteterne har aldrig interesseret Anders Petersen. Det er mennesket og de menneskelige sjælsvilkår, som fascinerer ham og det er her han har givet dokumentarfotografiet et nyt udfoldelsesrum.

Udstillingen er arrangeret af *Det Nationale Fotomuseum* i samarbejde med kunstneren og vises i perioden 30. april-10. august.

Corner Piece – a portrait

*Det Nationale Fotomuseum*s udstilling (23.1.-27.3.) af Ann Lislegaards værk *Corner Piece – a portrait* viste en installation, der består af tre videoprojektioner lyst op på

væggene i udstillingsrummet. På væggene ses en kvinde i en lejlighed. Hun er filmet med tre kameraer således at hvert billede forestiller den samme situation forflyttet med minimale forskydninger fra væg til væg. Kvinden opleves i skiftevis fuld figur, close up og som ekstreme close ups af læber, som taler, øjne, en hånd, hår. Ann Lislegaard har siden 1993, hvor hun forlod Kunstakademiet i København, arbejdet med fotografi, video og lyd. Hun har lavet en række markante installationer, som problematiserer betragterens evne til at iagttage og være lydhør over for de umærkelige indtryk.

Alex Secher i bogen og avisen

Museet for Dansk Bladtegning viser værker af Alex Secher på Gallerigangen 12. februar-27. april 2002.

Alex Secher var, før han slog ind på tegnevejen, uddannet sølvsmed. Som tegner kom han dog hurtigt i gang efter sin malerdebut i 1937. Allerede året efter havde han tilknytning til Udenrigsministeriets Pressebureau, Aftenbladet, Dagens Nyheder og flere forlag. Udstillingen viser et lille udsnit af en donation til *Museet for Dansk Bladtegning* på langt over tusinde værker. Vægten er lagt på hans arbejde som bladtegner med et stort antal teatertegninger samt en lang række eksempler på de smukt gennemarbejdede opslag i Magasinerne.

Netop udvalget af teatertegninger viser noget om bladtegningens barske arbejdsvilkår. Teatertegneren sidder i halvmørke og tegner mens forestillingen løber over scenen, motivet er måske set i et glimt og må fastholdes på nethinden i sekunderne efter. Når tegneren kommer hjem på redaktionen sammensættes de mange indtryk ofte til den komposition, vi ser dagen efter i avisen.

Haakon Hesselager

Tegneren Haakon Hesselager har allerede umiddelbart efter åbningen af *Museet for Dansk Bladtegning* doneret et stort antal tegninger til samlingen. Den 14. april fylder tegneren 80 år og i den anledning vil man kunne se et udsnit af hans værker på Gallerigangen fra 30. april til 10. august.

Røde Mor – politik og kunst

Udstillingen handler om det socialistiske kunstnerkollektiv *Røde Mor*, der blev dannet i 1969 af bl.a. maleren Troels Trier og grafikerne Dea Tria Mørch. Kollektivets formål var at skabe politisk, proletarisk kunst. *Røde Mor* bestod af et orkester og en grafikgruppe, der begge arbejdede med kollektiv kunst. Med optagelse af bl.a. Clausen og Petersens Gadecirkus blev *Røde Mor Rockcirkus* lanceret. Kunstnerkollektivet producerede, i de ti år gruppen eksisterede et betydeligt antal plakater, illustrationer, bøger, pamfletter, udstillinger, samt en lang række grammofonplader og rockcirkusforestillinger. I 1978 besluttede *Røde Mor* at indstille den kunstneriske produktion, og en fond blev oprettet af indkomsten fra salg af plader og plakater, til støtte af politisk kunst på den danske venstrefløj. Udstillingen *Røde Mor* kan ses på Gallerigangen fra den 22. marts til 1. juni 2002.

Eksterne udstillinger

Håndskriftafdelingen har til udstillingen *Tøppen og Bolden*, der vistes på Vendsyssel Kunstmuseum i Hjørring i perioden 27.10.-21.12.2001 udlånt tre originalillustrationer og fire farvelagte tryk til *Palle alene i verden* af Arne Ungermann.

Til Ole Rømer Museets udstilling om Tycho Brahe *Tycho Brahes mange ansigter*, der vistes 25.10.2001-31.12.2001, har Håndskrift-

afdelingen udlånt Tycho Brahes eksemplar af Johannes de Monte Regio *Tabulae Directionum*, 1550.

Erhvervelser

Musikafdelingen

- Af fløjtenisten Toke Lund Christiansen er skænket en række musikmanuskripter i autograf og afskrift, herunder værker af Paul v. Klenau (violinsonate), Jens Bjerre (Nocturne for vlc. og klaver), Erling Brene (strygekvarteret nr. 2) m.fl.
- Af fløjtenisten Toke Lund Christiansen er bl.a. købt: Gustav Helsted, Sekstet og Kvintet (begge i komponistens autograf).
- Af Nanna Schiødt er bl.a. skænket autografe musikmanuskripter af Axel Liebmann.

Billedsektionen, Fotomuseet og Museet for Dansk Bladtegning

- En stor samling fotografier af pressefotograf Holger Damgaard.
- En stor samling tegninger af bladtegner Piotr Baro.
- En stor samling tegninger af bladtegner Claus Bering.
- En stor samling fotografier af pressefotograf Inga Aistrup.
- 42 fotografier fra fotografen Viggo Rivad.
- Duane Michals, Portræt af Henri Cluzot, 1968/72.
- Nicolai Howaldt, „3x7“, portfolio, 10 stk. C-print, ed. 1/3.
- Eva Merz, Uden titel, 9.stk. C-print, ed. 1/3.
- Joel-Peter Witkin, Mother and Child, New Mexico, 1979, ed. 13/15.
- Joel-Peter Witkin, The Wife of Cain,

- New Mexico, 1981, ed. 8/15.
- Et album med 54 fotografier fra Danmarks Ekspeditionen 1906-08.
- Joachim Koester, *The Ice Cap*, 1999, 2 stk.
- Jacob Aue Sobol, 8 fotografier fra Grønland, 2000.
- Lars Bent Petersen, serie på tre fotos, 2000.
- En større samling tegninger af Otto Nielsen.

Håndskriftafdelingen

- R. Broby-Johansen: Scrapbog fra 1920'erne, bl.a. vedr. retssagen om digtsamlingen *Blod* og tidsskriftet *Monde*.
- Johannes Hohlenberg: Efterladte papirer.
- Johannes Poulsen og Ulla Poulsen Skou: Efterladte papirer.
- Karen og Torben Kroghs Arkiv.
- K. Olesen Larsen: Efterladte papirer.
- Dea Trier Mørch: Efterladte papirer.
- Breve fra en lang række danske kunstnere til kunstsamler, kontorchef H. Chr. Christensen, bl.a. fra Michael Ancher (8), Anna Ancher (1), Mario Krohn (3), Johannes Larsen (4), Karl Madsen (2), Axel Salto (1), Carl Dumreicher (1), Fritz Syberg (5), Hans Tegner (1), Wilhelm Wanscher (1), Edv. Weie (6).

Breve fra Karen Blixen

Håndskriftafdelingen har modtaget en særdeles værdifuld gave, bl.a. bestående af 168 hidtil 'ukendte' breve fra Karen Blixen til hendes halvkusine Sophie Bernstorff-Gyldensteen, dækkende årene 1938-62. Frans Lassen har i introduktionen til sit 2-binds værk, *Karen Blixen i Danmark. Breve 1931-62*, karakteriseret forholdet mellem de

2 halvkusiner således: „Sophie Bernstorff-Gyldensteen var igennem adskillige år Karen Blixens fortrolige brevvende, nok et af de mennesker, over for hvem hun efter hjemkomsten fra Afrika havde lettest ved at åbne sig, i det omfang, hun selv ønskede det eller trængte til det” (s. 18). Brevene er klausuleret og kan kun benyttes efter særlig tilladelse.

Orientalisk og Judaistisk Afdeling

Orientalisk Afdeling har modtaget syv cd-rom som gave fra Tibetan Buddhist Resource Center i Boston, indeholdende 111 bind scannede tibetanske tekster, som udgør den berømte samling Rin chen gter mdzod.

Besøg

Göteborg Fotoskole, ved fotograf Ralph Nyquist, besøgte Kort- og Billedafdelingen den 18. oktober 2001.

Den 7. november var der besøg på centerlæsesalen i Kort- og Billedafdelingen fra Lunds Universitet (ca. 50 studerende) ved professor Jan-Gunner Sjölin, og samme dag havde Kort- og Billedafdelingen besøg af intendent Hanne Holm-Johansen, Norsk Museum for Fotografi, Preus Fotomuseum.

Publikationer

Nyhedsbrev fra Det Kongelige Bibliotek. 2002:1, 4 s. ISSN 0902-1272. Gratis.

Diamanten. Medlemsblad for Diamantklubben – Det Kongelige Biblioteks Kulturklub. Red.: Rikke Sanderhoff Mørch. 4. årg. nr. 1. 2002, 19 s. Ill. ISSN 1399-6142. Gratis.